

# کلاس انفجاری!

## روش هایی برای برانگیختن کلاس!

شعله ای را نزدیک بادکنک می گیرید تا بادکنک منفجر شود. به نظر شما، با توجه به نکات ایمنی، استفاده از مهارت های یادگیری برای درک مفهوم تغییر شیمیایی توسط خود دانش آموزان، پرورش نگرش های علمی و جست و جوی این فعالیت چگونه ارزیابی می شود؟

### رویکردی صددرصد عملیاتی!

بحث کلاس زنده یا انفجاری را می توان به گونه های متنوعی ارائه کرد. هرکدام از این گونه ها یک رویکرد، محتوایی متناسب، ابزار و وسایل و رسانه های خود را می طلبند. برخی از این گونه ها عبارت اند از:

- **توجه به فناوری های نوین:** نرم افزارها، برنامه ها، بازی وارسازی و یادگیری مبتنی بر بازی؛
- **توجه به مباحث مربوط به فرایندهای یاددهی یادگیری (دانش و هنر معلمی)** از منظر موضوعات هیجان و انگیزش در کلاس درس؛

کتاب «انگیزش در کلاس درس» نوشته اسپالدینگ، ترجمه نائینیان و بیابان گرد از انتشارات مدرسه (چاپ اول ۱۳۷۷ و تجدید چاپ در سال ۱۳۹۸).

در این کتاب از دو نوع انگیزش بیرونی (که واضح و ملموس است، مانند نمره خوب) و انگیزش درونی، به عنوان مطلب بسیار ظرفی یاد می شود. معلمان باید بدانند، انگیزش درونی نوعی حالت روان شناختی متغیر است و هیچ دانش آموزی همواره نسبت به فعالیت هایی خاص انگیزش درونی ثابت ندارد. با

**می خوام کلاس رو بترکونم! کاری کنم که بچه ها هاج و واج بمونن!**  
**به دنبال یه کلاس زنده و بانشاط می گردم.**  
**می خوام بچه ها خودشون یاد بگیرن و حال کنن.**  
**از یادگیری لذت ببرن و با موضوع درگیر بشن.**

این عبارت ها را در طول بیش از سی سال همراهی با معلمانی که به کلاس و دانش آموزانشان عشق می ورزند شنیده ام. به نظر می رسد همه معلمان دوست دارند کلاس هایی زنده، برانگیزنده و متفاوت داشته باشند؛ فضا و فرصتی که فراگیرندگان بتوانند در آن درگیر موضوع شوند یا دست کم همراه کلاس باشند! کلاس های انفجاری، ترکاندن کلاس مثل یک بمب، تدریس انفجاری و تدریس دینامیتی واژه هایی هستند که در ادبیات این موضوع در میان معلمان علاقه مند ایران و جهان به چشم می خورند.

یک مثال واقعی و پرسش جدی: آموزگار در پایه ششم ابتدایی، اوایل سال تحصیلی، درس دوم کتاب علوم تجربی، «ماده تغییر می کند» را با یک آزمایش انفجاری در فضای باز شروع می کند. مقداری ورقه نازک آلومینیوم را داخل ظرفی که محلول لوله بازکن در آن وجود دارد می ریزد. بر اثر واکنش این دو ماده، گاز هیدروژن تولید می شود که به سمت بادکنک می رود و بادکنک پراز گاز هیدروژن می شود. هیدروژن گازی بسیار سبک است. بنابراین، بادکنک بالا می رود. معلم



«تغییر شرایط»، «ادراک کفایت» و «خودمختاری» دانش‌آموزان نسبت به خودتغییر می‌کند.

معلمان گاهی با رفتارها و انتظارات خویش به شکل‌گیری ادراک کفایت در دانش‌آموزان یاری می‌رسانند این انتظارات غالباً از جنسیت وضعیت اجتماعی و خانوادگی دانش‌آموزان، رشد جسمی

او و... برخاسته‌اند. براساس نظریه شناختی اجتماعی از چهار طریق می‌توان ادراک کفایت را افزایش داد: ۱. تشویق زبانی و رفتاری؛ ۲. برانگیختگی کاراندام شناختی (فیزیولوژیکی)؛ ۳. تجربه‌های جانشینی (خود را جای دیگران قرار دادن)؛ ۴. تجربه‌های پیشین

طبق نظریه اسناد، موفقیت و شکست فرد در کارهای گذشته خود، به طور مستقیم بر ادراک کفایت و اثرات بعدی آن تأثیر ندارد، بلکه اسناد به موفقیت و شکست فرد در پیش‌بینی نتایج بعدی مؤثر است. مانند این چهار اسناد که می‌توانند بیرونی یا درونی باشند: ۱. توانایی و ناتوانی؛ ۲. تلاش کردن و کاهلی (دو عامل درونی)؛ ۳. آسانی یا دشواری تکلیف؛ ۴. فرصت‌های اتفاقی (شانس) و اقبال (دو عامل بیرونی).

هرچند ادراک کنترل با ادراک کفایت مرتبط است، در عین حال کنترل اولیه به معنای تغییر دادن محیط در راستای اهداف ماست و کنترل ثانویه به معنای سازگار کردن خود با محیطی که تغییر ناپذیر است. افراد در صورت دور بودن از کنترل اولیه، حتماً به کنترل ثانویه پناه می‌برند.

در ادامه کتاب، ضمن بیان «اصول انگیزش درونی» و «گرایش‌های مربوطه» در دو بخش جدا از هم، «مداخله‌هایی آموزشی برای گروه‌های بزرگ» و «مداخله‌هایی خاص گروه‌های کوچک و افراد» و در پایان «برنامه‌ریزی و نظارت به تغییر» قابل مطالعه است.

توجه به تجربه‌های زیسته معلمان همراه با هدف دستیابی به بیشترین بهره‌وری

و ...

**مدل انتخابی برای آن وب‌نشست و در این مجموعه**  
**مدل تجربه‌های زیسته معلمان است؛** نوع ساده‌ای از یک مطالعه موردی کیفی زمینه‌محور که گسترش و توسعه می‌یابد و از ایده‌ها و الگوهای کاربردی صاحب‌نظران مرتبط بهره می‌برد.

ایده‌ها به طور اصلی از نظرات ۳۳ نفر از معلمان و دیگر بزرگواران همکار در دو دبستان شهر تهران استخراج شده‌اند. در نوشته کوتاهی از ایشان خواستم تجربه‌های خود را در مورد

سال‌های تدریس و دوران تحصیل خود در ارتباط با کلاسی که توانسته است یادگیرنده را مجذوب خود کند و اهداف آموزشی را به پیش ببرد بنویسند.

### معرفی کتاب: روش‌های انفجاری تدریس

پایان نیک اولین شماره از این مجموعه، معرفی یک کتاب قدیمی در این زمینه یعنی کتاب «روش‌های انفجاری تدریس» است. نویسنده کتاب یک آموزگار آمریکایی به نام رندی موبرگ و مترجم آن پرویز امینی است. این کتاب را انتشارات مدرسه به بازار نشر عرضه کرده است.

نویسنده که متولد سال ۱۹۵۹ میلادی است، تجربه‌های ۲۲ سال تدریس خود را برای تدوین این کتاب پشتوانه دارد. در مقدمه می‌گوید: ما باید به دنبال روش‌های نوینی برای ارائه مواد کمک‌آموزشی نوظهور باشیم تا دانش‌آموزان در کلاس همواره دانش‌پژوه و شاداب باشند.

در ادامه می‌گوید: بدانید، قول استفاده مطلوب از این روش‌ها را نمی‌دهم، اما به جرئت می‌گویم، روش‌های موجود در این کتاب کاربرد بسیاری داشته است و دانش‌آموزان با اشتیاق فراوان در کلاس حضور می‌یابند.

در وبگاه آمازون<sup>۱</sup> در معرفی این کتاب آمده است: در آموزش «تی‌ان‌تی»<sup>۲</sup>، معلمان بیش از ۲۵۰ راه برای بیدار کردن دانش‌آموزان خود پیدا می‌کنند؛ از توسعه مجموعه‌ای از وسایل و جلوه‌های بصری گرفته تا تولید فیلم خانگی، استفاده از طراحی «بسته‌های» یادگیری که کنجکاوی و انتظار را افزایش می‌دهد. این کتاب یک «ابزار دم‌دستی» کامل شامل ده‌ها نمونه قابل تولید و تلق‌های شفاف است. تصویرهای مربوط به هر موضوع در سراسر کتاب وجود دارند.

با مراجعه به نشانی پاورقی<sup>۳</sup> می‌توانید چند صفحه آغازین کتاب را ببینید.

پی‌نوشت‌ها

1. <https://www.amazon.com/Tnt-Teaching-Dynamite-Classroom-Spirited/dp/0915793644>
2. TNT
3. <https://www.30book.com>